

Reinheimen

-

Bestillingsdialogen med SNO.

Prosjektomtale 2013



**Godkjend i Kontaktutvalet for Reinheimen
(17.01.13)**

Forord

Forvaltningsstyresmakta (FM) og (SNO) gjennomfører årleg ein bestillingsdialog for utgreiing og prioritering av skjøtsels- og informasjonstiltak i verneområda i Reinheimen.

Gjeldande prosjektmtale dannar eit grunnlag for Kontaktutvalet for Reinheimen (KUR) sin søknad om tiltaksmidler for 2013.

Prosjektmtale er utarbeidd av nasjonalparkforvaltaren etter møte med administrativ faggruppe 12.10.12 og 13.12.12.

Bestillingsdialogen for Reinheimen fekk tilslutning frå Kontaktutvalet for Reinheimen i møte 17.01.13.

Lesja, den 17.01.13

*Trond Stensby
nasjonalparkforvaltar*

Innhald

Forord	2
Innhald.....	3
1. Innleiing	4
1.1 Roller.....	4
1.2 Definisjonar	5
1.3 Overordna prioriteringar (DN)	6
2 Bestillingsdialogen	7
3 Aktivitet og forbruk - tiltak 2012	9
4 Nye tiltak 2013	12
4.1 Skjøtselstiltak (S)	12
4.1.1 VV00002447 Skjøtselstiltak i Romsdalen landskapsvernområde	12
4.1.2 VV00002442 Skjøtselstiltak i Finndalen landskapsvernområde	13
4.1.3 VV00002444 Skjøtselstiltak i Lordalen landskapsvernområde	14
4.2 Informasjonstiltak (I).....	15
4.2.1 VV00002446 Informasjonsperm for Reinheimen.....	15
4.2.2. Supplering nasjonalparkplakatar	16
4.3 Tilretteleggingstiltak (T)	17
4.4 Tiltak for å bekjempe fremmede arter (F).....	17
4.4.1 VV00002447 Vidareføring av bekjemping av parkslirekne på Gravdehaugen (Romsdalen LVO)	17
4.4.2 VV00002446 Reinheimen - Revegetering av grustak Billingen.....	17
4.5 Andre tiltak (A)	17
4.5.4 Restaurering av steinbuer i fjellet nord for Finndalen.....	19
5 Prioriteringar nye tiltak	21
5.1 A-skjema	21
5.2 B-skjema.....	21
5.3 C-skjema.....	22
6 Reinheimen - bestillingsdialogen 2013 - søknad om overføring av restmidlar etter fullførte tiltak	23

1. Innleiing

1.1 Roller

Av DN sitt **delegasjonsbrev** til kommunane i Reinheimen (dagsett 13.08.07) går det m.a. fram følgjande:

”Kommunen kan i tillegg til dei ramma som blir gitt til utøving av forvaltningsmynde frå DN, søke om økonomiske løyvingar til tiltak i verneområda inannfor dei rammene som kvart år vert fastsett av Stortinget. Det må etablerast nær dialog med SNO om dette.”

Vidare går det fram av brevet:

”

- *Skjøtsel og tilrettelegging*
Som forvaltningsmynde skal kommunen vurdere behov og naudsynt gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging bør gå inn i ein godkjend forvaltningsplan.

Gjennomføring av skjøtels og tilretteleggingstiltak avtalast med SNO gjennom ein bestillingsdialog som SNO vil orientera nærare om. ...

- *Merking og informasjon*
Kommunen har ansvar for naudsynt merking og vedlikehald av merkinga i verneområda. Første gongs merking må samordnast for heile området og vert dekkja av DN etter nærare avtale.

Som forvaltningsstyresmakt skal kommunen vurdere behovet for særskilde informasjonstiltak. Kommunen har og ansvar for kontakt med grunneigarar, rettshavarar, brukarar, aktuelle lag og organisasjonar mv.”

Av samarbeidsavtale for **KUR** heite det m.a. at KUR skal *”samordne og fordele økonomisk verkemiddel som blir tilført verneområdet.”*

I avtala heiter det også:

”§ 10 Administrativt fagutvalg

Det skal opprettast eit fagutvalg med 1 representant frå kvar kommune, samt sekretæren for KUR. Sekretæren for KUR kallar inn til møte.”

1.2 Definisjonar

(etter DN - Strategi for bruk av midlar til tiltak i verneområder Notat 2007- 1)

Nedanfor følgjer definisjonar av ein del omgrep som DN har omtalt i sitt notat 2007-1:

Forvaltning av verneområde:

Det totale arbeidet med å forvalte et verneområde omfattar:

- forvaltningsmyndighetutøving i form av forvaltnings-/skjøtselsplanlegging, saksbehandling etter verneforskrifter og rapportering,
- praktisk forvaltning som informasjon, overvaking, registreringar og gjennomføring av fysiske tiltak som er nødvendig for å ivareta eller fremme verneformålet eller opplevingsverdien. I tillegg kommer tilsyn med verneområde, der aktivitetane som er nemnd før er tatt inn i ”det utvida oppsynsomgrepet” i naturoppsynsloven.

Forvaltningsplan:

Plan for forvaltning av eit eller fleire verneområde. Ein forvaltningsplan kan innehalde både ein presisering av verneforskrifta, retningslinjer for dispensasjonspraksis og bruk av området, definerte forvaltningsmål og plan for nødvendige og/eller ønska tiltak. Ein forvaltningsplan kan innehalde ein eller fleire typar tiltaksplanar:

- Bruks- og driftsplan: Plan over rettshavarane sin bruk og/eller ulike tilretteleggings- og informasjonstiltak.
- Skjøtselsplan: Plan for dei skjøtselstiltak som må/bør gjennomføres for å oppretthalde verneverdiane og naturtilstanden som er definert i verneformålet.
- Plan for overvaking og/eller forskning.

Forvaltningstiltak:

Tiltak initiert av forvaltningsmyndigheita, som er nødvendig for å fremme eller oppretthalde verneverdiane, herunder å styre bruken av områda. Det kan f.eks. være skjøtsel, restaurering, rydding, kanalisering/ tilrettelegging eller informasjonstiltak av ulik art.

Skjøtsel:

Aktive tiltak vanlegvis på økologisk grunnlag som gjennomføres for å oppretthalde og/eller utvikle ein ønsket naturtilstand i et område. For verneområde vil det være viktig å ta vare på den naturtilstanden som er definert i verneformålet. Ulike typar verneområde har behov for

ulike typar skjøtselstiltak, og det er viktig å ta utgangspunkt i den tidlige bruken av området. Skjøtselstiltak kan for eksempel være restaurering, rydding, tynning, styving, hogst, beiting, slått og brenning.

Tilrettelegging:

Fysiske tiltak som gjennomføres for å styre/lede ferdsel i et verneområde, tiltak for å lette tilgjenge eller auke opplevingsverdien (f.eks. fugletårn), og tiltak ved f.eks. innfallsporter, mye brukte rasteplassar eller liknande. Informasjonstiltak inngår ofte som ein del av et tilretteleggingstiltak.

Informasjon:

Det kan skillast mellom uteinformasjon som infotavler og –skilt, og anna informasjonsmateriell i felt, samt kart, brosjyrer og hefter. (Informasjon i naturinformasjonssenter, bøker eller andre medium inngår ikkje i det vi i samanheng med tiltakspostane på kap. 1426 legger i informasjonssomgrepet).

Overvaking:

Måling og vurdering av tilstanden til verneformålet (arter, naturtypar, geologi), ut frå førehandsdefinerte bevaringsmål. I tillegg til dette vil både registrering av de påverknadar som skjer i verneområde (bruk og inngrep) og effektar av de forvaltningstiltak som iverksettast høre inn under overvaking.

1.3 Overordna prioriteringar (DN)

I ”Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder”, notat 2007-1. skriv DN:

A. Overordnet prioritering av verneområder

”Ved fordeling av tiltaksmidler vil de nedenfor nevnte områder gis prioritet.

Høyest prioritet:

- *verneområder med direkte trua naturtyper eller rødlistearter*

Andre prioriterte områder:

- *verneområder av spesiell internasjonal verdi og utpekte nasjonale typeområder (se under)*
- *nye store verneområder og verneområder med storbruksintensitet*
- *øvrige trua verneområder*
- *andre verneområder der tilretteleggingstiltak er nødvendig for å minske negative effekter av ferdsel og for å fremme framkommelighet og opplevelsesverdien.”*

B. Prioritering av skjøtsel

”Skjøtselstiltak bør prioriteres i følgende områder (listen er i uprioritert rekkefølge):

- *verneområder med nasjonalt truede eller sårbare naturtyper som er skjøtelsavhengige*
- *verneområder som inneholder rødlistearter som står i fare for å forsvinne fra området dersom det ikke blir gjennomført skjøtselstiltak*
- *verneområder med natur- og kulturlandskapsverdier som er typiske, eller representative, for en region*
- *verneområder av spesiell internasjonal verneverdi.”*

C. Prioriterte tilretteleggings og informasjonstiltak

”Skjøtselstiltak bør prioriteres i følgende områder (listen er i uprioritert rekkefølge):

- *verneområder med nasjonalt truede eller sårbare naturtyper som er skjøtelsavhengige*
- *verneområder som inneholder rødlistearter som står i fare for å forsvinne fra området dersom det ikke blir gjennomført skjøtselstiltak*
- *verneområder med natur- og kulturlandskapsverdier som er typiske, eller representative, for en region*
- *verneområder av spesiell internasjonal verneverdi.”*

2 Bestillingsdialogen

SNO har laga eit opplegg for bestillingsdialogen som deler verksemda inn i 3 kategoriar:

- A. SNO sine kjerneoppgåver (pålagde oppgåver)
- B. Oppgåver som SNO kan ta på seg (”kan”-oppgåver)
- C. Skjøtels og informasjonstiltak

SNO har omtalt bestillingsdialogen i 2 notat:

- Notat (11.11.12) – opplegg for gjennomføring av bestillingsdialog mellom FM/ nasjonalpark-/verneområdestyrer og SNO for 2013
- Opplegg for bestillingsmøter mellom nasjonalpark-/ verneområdestyrer og SNO lokalt

Notata følger som vedlegg til sak om bestillingsdialogen.

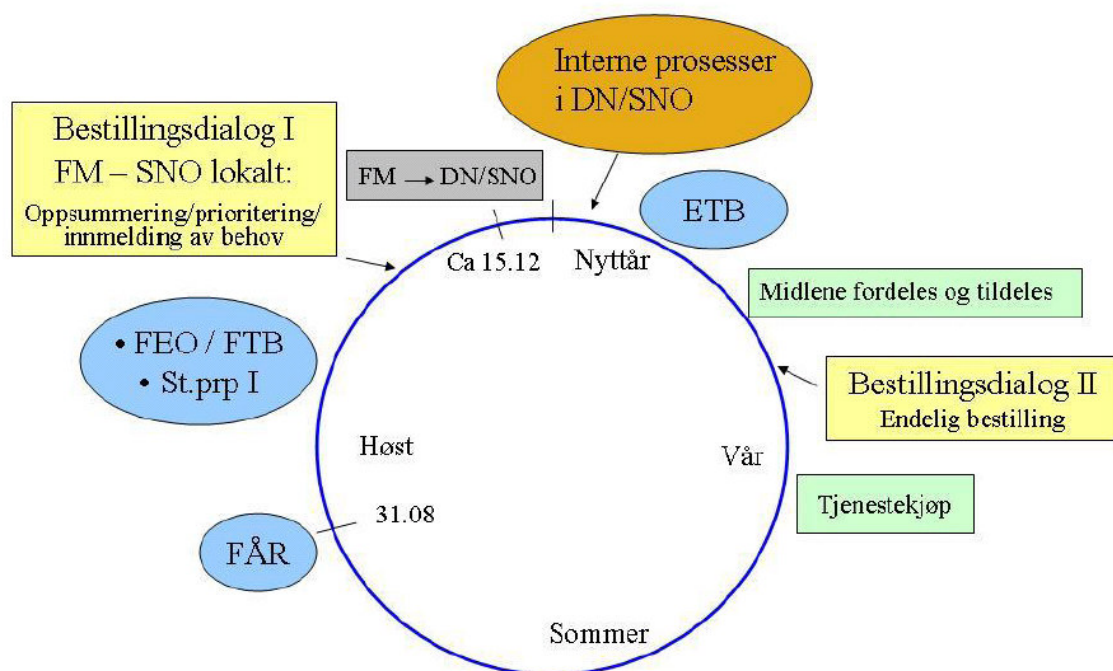
Det sentrale i opplegget er:

1. Drøfte og avtale konkrete bestillinger hvor SNO lokalt eller SNOs deltidspersonell/ lokale tjenesteaktør påtar seg feltoppgaver som FM ønsker å få utført.

2. Drøfte og avtale opplegg for prioritering og gjennomføring av tiltak i verneområder. På basis av dette utarbeider FM nødvendig bakgrunnsmateriale for eget fylke som oversendes SNO sentralt som underlagsdokument for fordeling og endelig tildeling av tiltaksmidler – postene 1426.30 og 1426.31.
3. Avtale hvem som skal utføre de konkrete tiltakene i de prioriterte verneområdene etter at tildeling av budsjettmidler har funnet sted (føres opp i kolonne ”gjennomføres av/via”).
4. Avtale rapporteringsformer- og tidspunkt ift de konkrete bestillingene.

Gjennomføring av bestillingsdialogen mellom FM og SNO

- **Årshjulet – en veiledende tidsplan for hva som skjer når**



Det er vidare sett opp eit kodeverk for skjøtsels- og informasjonstiltak i.f.t. ivaretaking av verneverdiane (SNO, 17.10.08):

” innmeldte tiltak over postene 1426.30 og 1426.31.1 skal fra og med 2009 klassifiseres i forhold til type tiltak – dvs hvorvidt det dreier seg om skjøtsels- (S), informasjons- (I), tilretteleggings- (T), kulturminne- (K), tiltak for å bekjempe fremmede arter (F) eller andre tiltak (A). Dersom et tiltak faller innenfor flere av disse kategoriene skal det markeres for samtlige av de kategoriene tiltaket faller innenfor. Uthogging av sitkagran i et edelløvskogsreservat kan brukes som et eksempel, og må markeres som S/F.”

3 Aktivitet og forbruk - tiltak 2012

I tabell 1 er det vist ein oversikt over aktivitet og forbruk for vidareførte og nye tiltak i 2012.

Tabell 1. Aktivitet og forbruk – tiltak i Reinheimen 2012.

ID-omr.	Tiltak	Rest 31.12.2011 / Tildelt 2012	Forbruk 2012	Rest KUR 31.12.12	Rest kommune 31.12.12	Søknad utsett frist – overføring av midlar. Sjå kap. 6.	Rapport / vedlegg
VV00002446;	Overført frå tidlegare år KUR	27.258,-	27.258,-	0	-	-	Midlane er brukt til finansiering av to gangbruer over Rååkåa i Finndalen landskapsvernområde. Tiltaket inngår som ein del av Naturstig Finndalen.
VV00002446	Reinheimen - Informasjonsportal for Reinheimen på Dønfoss i Skjåk - innfallspurt til nasjonalparken	100.000,-	100.000,-	0	-	-	Samfinansiert med andre partar t.d. Nasjonalparkstyret for Breheimen, Skjåk kommune og Skjåk allmenning.
VV00002442	Naturstig Finndalen	24.140,- + 57.220,-	6.655,-	17.485,-	57.220,-	X	I 2012 er det bygt to gangbruer over Rååkåa. Vidare er det gjennomført to møter med sattereigarane og utarbeidd forslag til tekst på tavler. P.t. venter ein på attendemelding frå

							sætereigarane på tekstutkasta.
VV00002443	Infotavle Aursjoen	9814,50	0	-	9814,50	X	Ikkje gjennomført tiltak i 2012, inga endring. Planlagd utlegging av grus ved informasjonspunktet i 2013
VV00002446; VV00002445; VV00002448;	Infotiltak Norddal	22.675,-	0	-	22.675,-	X	Ikkje gjennomført tiltak i 2012, inga endring. Planlagd vedlikehald av informasjonspunkt ved Slettvikane i 2013.
VV00002446; VV00002445; VV00002447;	Informasjonstiltak Rauma	81.619,68	10.198,-	-	71.421,-	X	I 2012 er det nytta kr 10.198,- til nytt verneområdeskilt og reparasjon av gangbru i Trollstigen landskapsvernområde. I 2013 er det planlagd tiltak for kr. 21.000,-: ny bru ved Bispevatnet og informasjonsplakat ved Trollstigrøra. Resten ca. kr. 50.000,- er disponibelt for andre tiltak i Reinheimen. Ein ser då for seg å nytte desse midla på restaurering av Ryggjehøbue i Reinheimen nasjonalpark.
VV00002444;	Infotiltak Nyseter	43.931,-		-	43.931,-	X	Det er ikkje gjennomført tiltak i 2012. Midla vil bli nytta vegskilt og vedlikehald av informasjonspunkt ved Fauttjørn.
VV00002442	Restaurering Lauvhalsbue	70.000,-	48.493,-	21.507,-	-	X	Tiltaket er gjennomført ved tenestekjøp hjå Geir Vetti, og bruk av kompetent arbeidskraft frå Nepal. Restmidlar søkjast overført og nytta til restaurering av Ryggjehøbue.
VV00002446	Sanitæranlegg ved Billingen	90.000,-	0	90.000,-		X	Det er inngått avtale med privat utbygger av Billingen Pensjonat. Eit offentleg tilgjengeleg toalett vil vera

							ein del av det planlagde bygget, som er planlagt oppført i 2013.
VV00002447	Slått og rydding ved Gravdehaug	10.000,-	10.000,-	0	0	-	Skjøtsel av engarealet er utført av grunneigar. Vidare er det inngått avtale om noko supplerande rydding i kantsoner til enga.
VV00002447	Innkjøp av flyttbart elektrisk gjerde med solcellepanel	30.000,-	30.000,-	0		-	Gjerdemateriell er kjøpt inn.

4 Nye tiltak 2013

4.1 Skjøtselstiltak (S)

4.1.1 VV00002447 Skjøtselstiltak i Romsdalen landskapsvernområde

I Romsdalen landskapsvernområde er det i 2011 utarbeidd skjøtelsesplan for Gravdehaug, ein lokalitet med slåttemark. Her er det inngått avtale med grunneigar om skjøtelsmessig drift av arealet.

I tillegg er det i 2012 utarbeidd skjøtelsesplan for 3 slåttemark- og naturbeitemarklokalitetar i Romsdalen landskapsvernområde. Planlagde tiltak og kostnader for 2013 er vist i tabell 2. Kostnadstala er sett overslagsvis, og ein vil i det vidare arbeidet hente erfaringar på kostnadsnivå for skjøtselstiltak i verneområdet.

Tabell 2. Skjøtselstiltak i Romsdalen landskapsvernområde 2013

Verneområde	Lokalitet	Skjøtsel	Einingspris	Einingar	Nemningar	Kostnad
Romsdalen LVO	Gravdehaug	Slått	1600	5	daa	7040
Romsdalen LVO	Kabben	Pussbeiting, tilsyn med gjerde	-	2	dagsverk	Lokalt SNO
Romsdalen LVO	Kabben	Målretta beiting med geit	Rundsum	10	daa	13000 + lokalt SNO
Rosmdalen LVO	Kabben	Rydding av attgrodde areal	-	1	Dagsverk	Lokalt SNO
Romsdalen LVO	Holeseterstølen	Slått og beiting av stølen	5000	3	daa	15000
Romsdalen LVO	Holeseterstølen	Rydding av kantsone	5000	2	dagsverk	10000
Romsdalen LVO	Nordre Selen	Slått	5000	1	dagsverk	5000
Sum skjøtsel 2013						50000
Inkl mva						62500

4.1.2 VV0002442 Skjøtselstiltak i Finndalen landskapsvernområde

For Finndalen landskapsvernområde er det i 2012 utarbeidd skjøtelsplan for utvalde lokalitetar av slåttemark og naturbeitemark. Planlagde tiltak og kostnader i 2013 er vist i tabell 3. Kostnadstala her er basert på tilskotsatsar nytta i samband med ordninga med utvalde kulturlandskap. For enkelte mindre område er det likevel nytta ein rundsum som minstesats for å i heile take kunne godtgjere innsatsen på monaleg vis.

Tabell 3. Skjøtselstiltak i Finndalen landskapsvernområde 2013

Verneområde	Lokalitet	Skjøtsel	Einingspris	Einingar	Nemningar	Kostnad
Finndalen LVO	Nordstulen 9	Ekstensivt storfebeite seint i vekstsesongen, alternativt slått med bakketørking av gras. Unngå gjødsling.	Rundsum, minstesats x 2			6000
Finndalen LVO	Klomsroe 1	Storfebeite,	120	18	daa	9360
		Rydde i austre – søraustre delar av lokaliteten.	1400	5	dagsverk	7200
Finndalen LVO	Sterringi 4	Slått, gjerne utvide arealet som blir slått. Etterbeiting med storfe, unngå gjødsling.	Rundsum, minstesats			3000
Finndalen LVO	Sørstulen austre 7	Ekstensivt storfebeite seint i vekstsesongen, unngå gjødsling.	Rundsum, minstesats			3000
Finndalen LVO	Sterringi nord 6	Ekstensivt beite med storfe.	-			Lokalt SNO

		Lokaliteten bør gjerast inn, kan gjerast mellombels med el-gjerde. Rydding.				
Finndalen LVO	Sørstulen vestre 8	Ekstensivt til moderat beite med storfe. Nedre del bør beitast med hest, evt sperre av med el-gjerde.	Rundsum, minstesats			3000
Finndalen LVO	Sterringi 5	Ekstensivt beite med storfe, slutten av vekstsesongen	Rundsum, minstesats			3000
Sum skjøtsel 2013						31860
Inkl. mva						39825

4.1.3 VV0002444 Skjøtselstiltak i Lordalen landskapsvernområde

I Lordalen landskapsvernområde er det i 2012 biologisk kartlegging, som gjev grunnlag for utarbeiding av skjøtelsplan for utvalde lokalitetar av slåttemark og naturbeitemark. i 1. halvår 2013. Planlagde tiltak og kostnader i 2013 er vist i tabell 4. Kostnadstala her er basert på tilskotsatsar nytta i samband med ordninga med utvalde kulturlandskap. For enkelte mindre område er det likevel nytta ein rundsum som minstesats for å i heile take kunne godtgjere innsatsen på monaleg vis.

Tabell 4. Skjøtselstiltak i Finndalen landskapsvernområde 2013

Verneområde	Lokalitet	Skjøtsel	Einingspris	Einingar	Nemningar	Kostnad
Lordalen	Bjøknesætre	Beiting	Rundsum, minstesats	10 (15)	daa	3000
	Bjøknesætre	Rydding	1400	3	dagsverk	4200
Lordalen	Kvannbekkmyre	Rydding, evt. gjerding, avgrense talet på bålplassar	-	2	dagsverk	Lokalt SNO

Lordalen	Storsætre	Beiting	Rundsum, minstesats	4	daa	3000
Lordalen	Skriu	Beiting, mellombels gjerding, rydding	-	3	dagsverk	Lokalt SNO
Lordalen	Nysætre	Beiting	120	30 (40)	daa	3600
Lordalen	Nysætre	Rydding	1400	3	dagsverk	4200
Sum skjøtsel 2013						18000
Inkl. mva						22500

4.2 Informasjonstiltak (I)

4.2.1 VV00002446 Informasjonsperm for Reinheimen

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har, med Jotunheimen som døme, fått utarbeidd ein mal for informasjonsperm for nasjonalparkar. Opphavleg var Reinheimen ein del av prosjektet, men midla vart for knappe jf. denne meldinga frå Fylkesmannen i Oppland v. Marit Vorkinn: «Viser til mail fra Randi Boe i SNO under. Fylkesmannen i Oppland fikk for 2011 150.000kr. fra bestillingsdialogen med SNO for å starte opp arbeidet med en infoperm for Jotunheimen, Rondane, Breheimen og Reinheimen nasjonalparker. Dette var en tredjedel av beløpet det var søkt om, og i mailen fra SNO framgår det at midlene er tiltenkt en innledende fase i prosjektet med bl.a. utarbeiding av maler.

Midlene ble i sin helhet overført til Norsk Fjellmuseum i Lom, som hadde prosjektlederansvaret og sekretariatsfunksjonen for den arbeidsgruppa som arbeidet med malen for slike infopermer.»

Det er såleis grunnlag for å ta opp at dette tiltaket på nytt i bestillingsdialogen. Ein ser for seg at det er aktuelt å leggje ut informasjonspermar på følgjande plassar:

- Trollstigplatået
- Tjønnebu
- Reindalseter
- Vakkerstøylen
- Pyttbua
- Veltdalshytta

- Torsbu
- Billingen pensjonat
- Grotli høyfjellshotell
- Sveinbu
- Diverse fjellstyrehytter
- Rååbu

Det kan og dukke opp andre aktuelle plassar slik at det er fornuftig å trykke permen i eit opplag på 25 stk.

Med bakgrunn i erfaringar DN har gjort i samband med utarbeiding av mal for informasjonspermen er det sett opp ei kalkyle i tabell 5.

Tabell 5. Kalkyle for informasjonsperm.

Art	Beløp
Grafisk tilrettelegging	25.000,-
Oversetting	10.000,-
Trykking	25.000,-
Diverse	10.000,-
Sum	70.000,-

4.2.2. Supplering nasjonalparkplakatar

I 2012 opna utstillinga «*Levende landskap*» på Dønfoss. Dette er ei utstilling om nasjonalparkane Reinheimen og Breheimen lokalisert til ein daglegvarebutikk i Skjåk. På uteområde her er det behov for oppsetting av nasjonalparkplakat og kartplakat for Reinheimen. Tilsvarande vil bli gjennomført for Breheimen.

Ved Billingen er det behov for å trykke opp att nasjonalparkplakaten og kartplakaten som er falma av sol og vind.

Kostnaden for tiltaket er overslagsvis sett til kr. 20.000,-.

4.3 Tilretteleggingstiltak (T)

Det er ikkje føreslege nye tilretteleggingstiltak i 2013.

4.4 Tiltak for å bekjempe fremmede arter (F)

4.4.1 VV00002447 Vidareføring av bekjemping av parkslirekne på Gravdehaugen (Romsdalen LVO)

På Gravdehaugen, like ved ei orkidèeng, er det ein bestand av parkslirekne, ein svartelistart med stor spreidingskapasitet. SNO lokalt vart i brev 21.09.09 frå forvaltningsmyndigheita bedne om å ta til på arbeidet med å fjerne denne bestanden. Dette er gjennomført i år, men må følgast opp framover av SNO lokalt.

4.4.2 VV00002446 Reinheimen - Revegetering av grustak Billingen

Bakgrunn

Nyplanting/treslagsskifte. Føremålet er å plante furu med bruk av fylljord av lokal opprinnelse og etter kvart fjerne Contortaen i grustaket ved Billingen. Prosjektet vart gjennomført i 2008. Det viste seg da at det trengst fleire planter. Det blir derfor søkt om å kunne forsette med prosjektet i 2009.

Omtale

På slutten av 1970-talet tok Statens vegvesen ut mykje grus på Billingen til bruk under bygging av heilårsvegen til Stryn. Området har aldri blitt revegetert skikkeleg. Det er planta amerikansk Contorta furu på området noko som verkar svært framandt. Tilslaget av plantane er heller ikkje godt. Området ligg tett inntil grensa for Reinheimen nasjonalpark.

Arbeidet har gått over 3 år, men det er framleis behov for oppfølging.

Utførande

SNO i samarbeid med Skjåk Almenning.

4.5 Andre tiltak (A)

4.5.1 Overåkingsprogram for Reinheimen

Med fastsetting av bevaringsmål blir det behov for å gjere registreringar med oppfølging av det enkelte bevaringsmål. Dette må inngå som ein del av SNO sitt ordinære arbeid.

4.5.2 Tilsyn med informasjonspunkt i Reinheimen.

Tilsyn med informasjonspunkt etablert med middel frå bestillingsdialogen er ei prioritert oppgåve for Statens Naturoppsyn. Etter 2012 må lista med infopunkt supplerast med 6 nye informasjonstavler langs Kløvstigen Trollstigen landskapsvernområde. (B-skjema)

4.5.3 Overvaking av reirlokaltetar for jaktfalk i Jotunheimen, Breheimen og Reinheimen nasjonalparker.

Bakgrunn

I ein rapport frå 2007 skriv NOF-Oppland v. Jon Opheim:

«Jaktfalken har status som "nær truet" på den norske "rødlista," med en antatt bestand på mellom 300 – 500 par (Tømmeraas 1997). Olsen (2007) støtter seg til samme bestandsanslag, men antyder at bare 200 – 350 par hekker årlig. Fra flere kanter av landet er det meldt om betydelig bestandsnedgang. Bestanden i Oppland ble for ti år siden anslått til mellom 19 - 29 par (Østbye 1997). Også i Oppland ser vi en klar nedgang i bestanden de siste 40 – 50 årene. Av til sammen 27 sikre hekkelokalteter siden ca. 1960 er det konstatert hekking på henholdsvis 26, 23 og 17 lokaliteter de siste 30, 20 og 10 årene. Tar en med de lokalitetene hvor det har vært mer eller mindre sikker indikasjon på hekking, blir tallene henholdsvis 35 – 32 – 29 – 25. Vårt observasjonsmateriale viser med andre ord en bestandsreduksjon i størrelsesorden 30% etter ca. 1960.»

På NOF sine heimesider «Fugleatlas» finn vi også følgjande (Per J. Tømmeraas):

«Lenger sør i landet er det i mange år meldt om dårlig og uregelmessig produksjon. En av årsakene synes å være en generell utarming av rypebestanden. Dessuten er det på det rene at veianlegg, kraftlinjer og ferdsel har ødelagt mange lokaliteter. I første omgang kan det se ut som falkene tilpasser seg endringene og hekke år om annet. Men når de stedegne parene dør ut, blir slike hekkelasser oftest stående tomme.»

På den norske rødlista frå 2010 (Artsdatabanken) har jaktfalk (*Falco rusticolus*) status som **nær trua** (NT).

Vurdering

Jaktfalken er ein særmerkt og typisk rovfugl for fjellområda i Jotunheimen, Breheimen og Reinheimen. Jaktfalken er særleg godt tilpassa alpine / polare forhold, og er ein nøkkelart i desse områda. Jaktfalken er ein viktig predator på rype, og reduksjon i bestandane er truleg knytt til nedgang i rypebestanden, saman med nye tekniske inngrep og auka ferdsel. Det er og knytt ei eiga kulturhistorie til jaktfalken gjennom tidlegare tidars fangst av fuglar til bruk i falkoneri hjå adelen i Europa. Ungfuglar av jaktfalk er i nokon grad sagt å trekke mot kysten vinterstid, og dette er interessant m.t.p. den aust-vestgradient ein generelt finn i dei tre verneområda.

Det er såleis ei viktig oppgåve å overvake bestandsutviklinga og hekkeaktiviteten for denne arten i dei tre nasjonalparkane. I Oppland sin del av verneområda har NOF gjort ei grundig kartlegging av revir og reirlokaltetar, medan situasjonen for områda på Vestlandet er mindre undersøkt og ukjend for forvaltinga.

Bestilling B-skjema

1. SNO i Jotunheimen, Breheimen og Reinheimen skal i 2013 registrere aktivitet på reirplassar i kjende revir for jaktfalk i nasjonalparkane. Utført oppsyn og registrert aktivitet blir loggført på eit eige skjema utarbeidd av forvaltinga.
2. SNO i Jotunheimen, Breheimen og Reinheimen skal i vestlege delar av verneområda gjennomføre kartleggingar for å betre kunnskapen om revir og hekkeplassar for jaktfalk. Nye lokalitetar blir ført i skjema som nemnd i pkt 1.

4.5.4 Restaurering av steinbuer i fjellet nord for Finndalen

Tiltaka byggjer på ein rapport frå bygningsrådgjevar Håvard Syse (Gudbrandsdalsmusea) etter ei synfaring 16.8.2011 med Trond Stensby (nasjonalparkforvaltar), Gudrun Ramstad (Finndalsprosjektet), Nina Hildre og Mildri Een Eide (OFK) og synfaring (Lauvhalsbu) 5.10.2011, Trond Stensby og Håvard Syse.

Tiltaka er avklart med Finndalen fjellstyre og Statskog SF. **Lauvhalsbue vart restaurert i 2012. Ryggjehøbue er planlagd restaurert i 2013.**

Bygningar i fjellet knytt til jakt og fiske er gjerne sett opp av aktive brukarar/ jegerar. Når desse fell frå er vidare bruk avhengig av rekruttering, arv og opplæring i bruk av fjellet. Der buene er i bruk, er det også interesse for å ta vare på, medan der det ikkje er bruk blir det heller ikkje ettersett og gjort naudsynt vedlikehald.

Desse tre buene som er synfare i samband med Finndalsprosjektet vart truleg bygd av to av bygdas menn som brukte mykje tid på jakt og fiske. På døra i Lauvhalsbu er det skrive inn namn og årstal, O.Hjeltar, R. Lemingsen og N. Vang, 1889. Truleg er det desse som har bygd det som nå står att.

Buene er plassert strategisk i høve reinstrekk og jakt, om lag 1-2 timars gange innbyrdes gange og frå seterstulen. Det er sannsynleg at det tidlegare har vore andre former for krypinn som vart "pusa opp" i siste del av 1800-talet når ein tenkjer på kor langt attende det har vore bruk og jakt i fjellet.

Vi finn fleire felles trekk mellom buene. Terrenget er godt utnytta både som ly og skjul, veggane er murt med utgangspunkt i ein jordvoll eller skråning. Alle har dør på gavl-veggen ut frå jordbakken, det er også denne delen av bua som har størst høgde tilgjengeleg for inngang.

Dei er likt organisert med mura eldstad i venstre hjørne for inngangen, delvis mura røykløp gjennom taket, vidare er det mura ei hylle/ nisje på begge veggane inn for inngang og eldstad. Kanskje ei personleg mathylle. Bakveggen utgjer ei kurve/ boge som står mot terrenget bak.

Takoppbygging

Ryggjehøbui og Gråhøbui har mønsås av tre, og tak av stein. Det er brukt store heller som spanner frå yttervegg til mønsås. Oppå er det lagt jord og torv og meir stein for å tette mot trekk og slagregn. Dei to andre buene har berre stein i taket, i tillegg til torv og jord for å tette.

Veggane er mura med helling innover for å minske spenn tilstrekeleg slik at stein kan leggest frå bak- og sideveggar til frontvegg. Fall frå frontvegg og bakover.

Tilstand og tiltak

Ryggjehøbui

Murane ber preg av setningar og utett tak. Det er ein del jord som er vaska inn i bakre hjørne, sidesteinar i mura nisjer har ganske kraftig loddavvik, helle over eine nisja er knekt. Ein ser ut fleire stader i taket og ein del steinar har naturleg sidefall inn i bue. Nedre del av muren har ikkje flytta seg nevneverdig. Eldstaden med røykutløp ser også ut ganske bra ut. Ei restaurering må fyrst og fremst ta for seg taket, men ein kan også vurdere å ta ned sidemurane til høgde over nisjer (litt under rafthøgde), og i tillegg nødvendig del av gavlane for å koma godt ut att for takarbeide. Mønsåsen kan ein rekne med å skifte, øksa sidekantar, dels rund overside dimensjon ca 6x7-8" med godt krumma rygg. Takheller reises frå veggane og inn på mønsås, før ein legg på fleire heller og torv til det blir tett. Taket må flukte med terrenget i bakkant slik det har gjort. Reinske for jord innvendig, heller som golv og benker.

Ny dørkarm, settes inn slik at døra går lett, kan også finpusse terreng utanfor dør om nødvendig.

Anslag på tidsbruk, tre personar i ei veke + material og transport: Kostnad kr 70.000,-

Gråhøbui

Er bygd inn i ein liten grusrande, taket ligg noko høgare enn terrenget rundt men er avrunda ut til sidene. Bua ber preg av ganske jamn bruk og er dertil reparert. Tetting rundt dør med skum, platon på taket, røykutløpet er forbedra med mura pipe som stikk over tak om lag 0,5m.

Takoppbygging med mønsås av rundstokk, heller er lagt frå vegg og inn på ås, nye heller ligg over både på tvers og langs. Truleg fylt holrom med torv, jord og mose før platon er lagt på og igjen overdekt med stein og torv.

Nødvendige tiltak

Utbetring av råteskader i dørstokk.

Overdekning av synleg Platon med meir torv og stein. Elles vil sola gjere platen sprø og det blir snart lekkasjer.

5 Prioriteringar nye tiltak

Tiltaka blir gjeve ei unik prioritering.

5.1 A-skjema

Kategori	Verneområde	Prioritering	Tiltak
Andre tiltak	VV00002446 Reinheimen+LVO;	1	Registreringa av villreinen sin arealbruk
	VV00002447 Reinheimen+LVO;	2	Registrering av andre artar

5.2 B-skjema

Kategori	Verneområde	Prioritering	Tiltak
Framande artar	VV00002447 Romsdalen	1	Vidareføring av bekjemping av parkslirekne ved Gravdehaugen.
Framande artar	VV00002446 Reinheimen	2	Fjerning av contortafuru ved Billingen.
Andre tiltak	VV00002446 + LVO	3	Tilsyn / vedlikehald av etablerte informasjonspunkt etter oppsett liste.
Skjøtsel	VV00002447 Romsdalen	4	Skjøtsel i Romsdalen landskapsvernområde etter godkjend skjøtelsplan jf. kap 4.1.1
Skjøtsel	VV00002442 Finndalen	6	Skjøtsel i Finndalen landskapsvernområde etter godkjend skjøtelsplan, jf kap 4.1.2.
Andre tiltak	VV00002446 Reinheimen	7	Skjøtsel i Lordalen landskapsvernområde etter godkjend skjøtelsplan, jf kap 4.1.3.
Andre tiltak	VV00002446 Reinheimen	8	Overvaking av jaktfalkrevir. Metode utarbeidd i samarbeid med forvaltinga for Jotunheimen NP og Breheimen NP.
Andre tiltak	VV00002446 Reinheimen	9	Rydding av søppel m.m. ved informasjonspunkt på Billingen.
Andre tiltak	VV00002446	10	Leverer stutte info-meldingar til forvaltinga si nettside.

5.3 C-skjema

Kategori	Verneområde	Tiltak	Prioritering	Beløp (kr)
Biologisk skjøtsel	VV00002447 Romsdalen;	Biologisk skjøtsel, utvalde lokaliteter	1	62.500,-
Biologisk skjøtsel	VV00002442 Finndalen	Biologisk skjøtsel, utvalde lokaliteter	2	40.000,-
Biologisk skjøtsel	VV00002444 Lordalen	Biologisk skjøtsel, utvalde lokaliteter	3	22.500,-
Andre tiltak	VV00002446 Reinheimen	Restaurering av Ryggjehøbue	4	0*
Informasjon	VV00002446 Reinheimen	Supplering informasjonstavler	5	20.000,-
Informasjon	VV00002446 Reinheimen	Informasjonsperm for Reinheimen	6	70.000,-
Sum nye tiltak 2013				215.000,-

*Rest frå restaurering av Lauvhalsbue 2012 (kr. 21.000) + omdisponering av informasjonsmidlar frå Rauma kommune (kr. 50.000,-), jf. kap. 6.

6 Reinheimen - bestillingsdialogen 2013 - søknad om overføring av restmidlar etter fullførte tiltak

Jf. kap.3, så viser oppsettet i tabellane nedanfor at det blir søkt om overføring av **kr. 334.053,-** til fullføring av prosjekt i 2013.

Verneområde ID	VV00002442 Finndalen landskapsvernområde
Tiltak	Naturstig Finndalen
Status	Det står att å sette opp informasjonstavler på stigen til Klympen og tilrettelegge naturstigen Vangsrunda, samt noko supplerande skilting.. Restbeløpet kr. 74.705,- blir søkt overført til 2013.
Verneområde ID	VV00002446;VV00002445;VV00002448;
Tiltak	Informasjonstiltak Norddal
Status	Restbeløpet skal nyttast til vedlikehald av informasjonspunktet på Slettvikane.. Beløpet kr 22.675,- blir søkt overført til 2013.
Verneområde ID	VV00002445 Romsdalen landskapsvernområdet
Tiltak	Informasjonstiltak Rauma
Status	I 2013 er det planlagd tiltak for kr. 21.000,-: ny bru ved Bispevatnet og informasjonsplakat ved Trollstigrøra. Resten ca. kr. 50.000,- er disponibelt for andre tiltak i Reinheimen. Ein ser då for seg å nytte desse midla på restaurering av Ryggjehøbue i Reinheimen nasjonalpark. Restbeløpet på kr. 71.421. blir søkt overført til 2013.

Verneområde ID	VV00002444 Lordalen VV00002446 Reinheimen
Tiltak	Informasjonstiltak på Lesja
Status	I 2013 er det planlagt oppsetting av vegskilt og vedlikehold av informasjonspunkt ved Fauttjørn. Restbeløpet på kr 43.931,- blir søkt overført til 2013.

Verneområde ID	VV00002446 Reinheimen
Tiltak	Restaurering av Lauvhalsbue
Status	I 2013 er det planlagt restaurering av Ryggjehøbue i Reinheimen. Restbeløpet på kr 21.507,- blir søkt overført til 2013.

Verneområde ID	VV00002446 Reinheimen
Tiltak	Sanitæranlegg Billingen
Status	Det er inngått avtale med utbygger av Billingen pensjonat om gjennomføring i 2013. Restbeløpet på kr 90.000,- blir søkt overført til 2013.

Verneområde ID	VV00002446 Reinheimen
Tiltak	Infotavle Aursjoen
Status	I 2013 er det planlagt utlegging av grus på parkeringsareal ved infotavla. Restbeløpet på kr 9.814,- blir søkt overført til 2013.